

DRUHÉ MĚSTO

Petr Třešňák
DŮSTOJNOST

Večerní medikaci podal(a) :

600 Yala & escarabeos
Rhoda, Jan. 10. 6
Uc. var. de m. l. u.
+ l. u. l. u.

18⁰⁰ - pac. měla opět de
nesměse oblečení.
Chce sedět v lůžku n
snídaní brachiaální agn
nálu. Jí a pije dostate
na We m

DETU TĚČŇÁN
PETR TĚČŇÁN

nečů! AL - lučta,
Gym' de a se
a / m'fava f'isul

DŮSTOJNOST

den, kdy na sobě
- Roztrhala 6x kósilc
naha'. Ráno při
grese vůči perso-
atečně, vyváděna,
nienu / 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

usíně celkem klid
udržet hygienu, na otázky
"ne, nešauv, nechci". EPS
akované afektivní raptury a obtíže
1. terapie dále

občas křičí

na křik, 1
revidovat výva-
u, ji sáhl blíž

by nakrmil
křik
pleny

© Petr Třešňák, 2024

© Druhé město — Martin Reiner, 2024

ISBN 978-80-7227-907-4

doklad po D,
linu, křičí

by občas pak křičí

vzváděna na u,
e dosku kečve

1. RISPER
sol 30 ml 3-0
2. CISORDINOL 10 MG
por tbl film 10 mg 1-2-1
3. AKINETON
por tbl nob 2 mg 1-1-0
4. DIAZEPAM SLOVAKOFARMA
tbl 10 mg 1-1-1
5. FLUANKOL DEPOT
inj 2 ml
1 amp. a 14 dní, další
16.1.2006
6. CITALEC 20
tbl obd 20 mg 1-0-0
7. NEUROTOP
tbl 200 mg 1-1-1

dohled na jídlo/dusi
se, nebezpečí aspirace
vyvádět na WC a 1 hod.
na noc: Diazepam/10/ 1 tbl
22.00

nespi: Hypnogen 1 tbl, lze
opakovat

neklid: Zeldox 1 amp. i. m.
2x/den

až nebude Zeldox i. m.

aplikovat Zyprexu 1

amp. i. m. max. 2x/den

další neklid: Tisercin 2

amp. i. m. + Apaurin 1

amp. i. m., max. 3x/den, lze
v tabletách

odstup mezi Zyprexou a
Apaurinem min. 1 hodina
při neklidu, agresi lze
při omezení nefaxovat

TI povolena 8.00 hod.

odb: KO+ dif, JT, hladin
karbamazepinu a týden

Věnováno památce Věry Musilové a Doroty Šandorové

*„Nezhřěšil ani on ani jeho rodiče; je slepý,
aby se na něm zjevily skutky Boží.“*

(Jan 9,3)

• • • • •

*„Pokud se snažíte zatlouct hranatý kolík
do kulatého otvoru, největším neštěstím není,
že se vám to nejspíš nepodaří. Neštěstím je,
že zničíte ten kolík.“*

(Brian Mc Donald)

• • • • •

Prasátko se přitočilo zezadu k Púovi.

„Pú!“ zašeptalo.

„Ano, Prasátko?“

„Níc,“ řeklo Prasátko a vzalo Púa za tlapku.

„Jen jsem si chtělo být jisté, že tu jsi.“

(Alan Alexander Milne: Medvídek Pú)

I. KOSTI

Takové dny si člověk pamatuje celý život. Zdánlivě se nestane nic výjimečného, jen drobný pohyb, který dá událostem nový smysl a nový směr. Věci se jemně posunou a před očima vyvstane obraz, který tu s námi byl už dlouho, jen jsme ho dosud nedokázali vidět. Je to vzrušující a tak trochu... magické. Pro mě byl takovým dnem 9. listopad roku 2021.

Organizace Děti úplňku, kterou jsme o pár let dříve založili s mou ženou a dalšími rodiči dětí s těžkým autismem, ten den pořádala závěrečné setkání čerstvých absolventů výcviku v přístupu, kterému říkáme nejčastěji zkratkou PBS. Znamená to v anglickém originále Positive Behaviour Support, tedy podpora pozitivního chování. Ještě o něm bude řeč později, pro tuto chvíli postačí vysvětlení, že jde o soubor postojů a dovedností, které umožňují porozumět potřebám lidí s intelektovým postižením a správně pro ně nastavit podporu. Využívá se zejména v případě jedinců, kteří v důsledku svého vrozeného mentálního postižení či autismu vykazují chování náročné a rizikové pro ně samotné nebo pro jejich okolí.

Lidí, jako je moje dcera Dorotka.

Kdo četl knihu *Zvuky probouzení*, kterou jsme napsali s mou ženou, možná si vzpomene, že intenzivní sebepoškozování a neklid, které od útlého dětství provázejí Dorotčin život, představovaly pro nás rodiče nejen vyčerpávající a bolestnou zkušenost, ale také svého druhu záhadu. Chování Dorotky, která kvůli svému mentálnímu hendikepu spojenému s autismem nedokáže mluvit ani se funkčně vyjadřovat jiným způsobem, nešlo rozumět.

Když se ve viditelném zoufalství tloukla rukama do hlavy, padala k zemi, běhala ode zdi ke zdi nebo takřka vůbec nespala, nebylo jasné, co ji trápí, co potřebuje ani co se nám snaží sdělit. Z hlediska logiky příčin a následků nedávalo v dlouhém období života její utrpení žádný uchopitelný smysl. Byla to krutá hádanka bez nápovědy a nevěděli jsme ani, zda vůbec existuje způsob, jak ji rozluštit.

Setkání s přístupem PBS, který bychom s lehkou nadšátkou mohli označit za detektivní obor určený pro řešení právě takových záhad, v mém životě znamenalo zásadní zlom. Vrátilo naději do bludiště bezmoci, z nějž jsem dlouhá léta nemohl najít cestu.

Odehrálo se během dvoudenní cesty do Irska, kam jsem se vypravil v počátcích existence našeho spolku nasbírat zkušenosti s fungováním tamějších sociálních služeb. Neměl jsem od téhle výpravy jiná očekávání, než že uvidím, jak vypadá podpora lidí s intelektovým postižením a autismem v bohatší západní zemi, a načerpám inspiraci.

Čekal jsem, že navštívím stacionáře, chráněná bydlení nebo odlehčovací služby, jejichž podoba a kvalita mě oslní ostrým kontrastem s českou realitou. Že zažiju podobný civilizační šok, jako když jsme po sametové revoluci sledovali seriály z luxusních amerických nemocnic a srovnávali je s bezútěšným stavem socialistického zdravotnictví.

To se tak úplně nestalo. Atmosféra některých služeb byla opravdu přívětivější a péče lépe personálně zajištěná, ale stacionář v otrískané budově na průmyslovém předměstí nebo holá budova denního centra pro lidi s těžkým autismem

se na první pohled zas tolik nelišily od obrazů, jaké jsem znal ze svého domova.

To, co mě během téhle exkurze západním směrem doopravdy zasáhlo, byl on. Zrzavý urostlý čtyřicátník v kapsáčích a turistických botách, kterého mi domluvili za průvodce lidé ze spřátelené neziskové organizace v Česku. Moc jsem o něm dopředu nevěděl, jen že se jmenuje Brian Mc Donald, je to sympaták a je ochotný mi věnovat jeden den svého času. Čekal na mě v lobby hotelu západoirského Galway, zatímco venku lilo jako z konve v duchu místního úsloví: „Pokud právě neprší, brzy bude.“ Pozdravil mě pevným stiskem ruky a ledabylým „how are ya?“ a hned mě vedl směrem k autu, jako by chtěl, aby ani minuta našeho společného času nepřišla nazmar. Choval se uvolněně, jako bychom se znali odjakživa.

Následujících dvanáct hodin jsme pak strávili objížděním sociálních služeb, škol a zařízení pro lidi s intelektovým postižením a povídali si o jejich životě v Irsku a České republice. Zajímal se o mou dceru a rodinu, podrobně se vyptával na situaci v naší zemi a na oplátku mi do detailů líčil realitu irského systému sociální podpory i poměry v organizaci, pro niž pracoval.

Znáte to: hostitel vám málokdy ukáže špinavé prádlo, raději se pochlubí tím voňavým a čistým. Brian byl ale jiný. Dokázal vyzdvihnout domácí přednosti, ale zároveň nešetřil ostrou kritikou. Vášnivě vyprávěl, co všechno je potřeba zlepšit, stěžoval si na byrokracii, administrativní překážky, lhostejné manažery, finanční škrty i necitlivé pečovatele.

Když jsme v předsíni rodinného domu pro čtyři muže s autismem míjeli informační panel s fotografiemi celého

vedení organizace, které tihle nájemníci nikdy neuvidí, utrousil poznámku, kterého pitomce to sem napadlo dát, když taková vizuální informace klienty pouze mate.

Neukazoval mi zkrátka Potěmkinovu vesnici sociálního systému vyspělé západní země, která má před východní Evropou náskok několika dekád. Ukazoval mi složitou situaci, v níž se práva a potřeby těchto zranitelných lidí dnes a denně střetávají s ekonomickými tlaky, bující byrokracií, setrvačností starých návyků i obyčejnou leností. Realitu, jakou jsem zažíval i u nás doma, jen tady na irském ostrově měla zřetelný předstih ve vývoji.

Mimoděk mi ale ukázal ještě něco důležitějšího. Něco, co jsem z domova dosud neznal, nebo alespoň ne v takové síle. Svůj vnitřní zápal. Brian, který se pracovní mezi lidmi s postižením pohyboval už čtvrtstoletí, jako by se ani na chvíli nenechal semlít systémem, v němž působil. Nic nerelativizoval, nesahal po výmluvách a omluvách, neříkal pragmaticky, že „takhle to holt chodí“. Nepřivíral nad problémy oči ani je nezametal pod koberec.

Jako by nikdy nepřestával sledovat střelku svého vnitřního kompasu, která neomylně ukazovala jediným směrem — k maximální kvalitě života lidí s postižením. Byl skálopevně přesvědčený, že lidé jako moje dcera mohou prožít šťastný a bezpečný život stejně jako jejich rodiny. Že na to mají nezadatelné právo a žádné výmluvy, proč to bohužel nejde, se nepočítají. Celý systém podpory, všichni jeho pečovatelé, zaměstnanci, rozpočty a pravidla přece existují proto, aby sloužili naplnění takového práva.

Zní to možná banálně, ale zkuste si na chvíli představit mé rozpoložení. Otec těžce postižené dívky, který od jejího útlého dětství naráží na pasivitu, odmítání, nevědomost nebo slabost. Který žije v permanentní úzkosti, co s jeho křehkým potomkem bude, až jednou v dospělosti přejde do systému profesionální péče, který se v naší zemi stále opírá o velkokapacitní ústavní služby se všemi jejich riziky.

Fenoménu sebepoškozování u nás nikdo pořádně nerozuměl, pro lidi s těžkým autismem existovalo minimum vhodných podpůrných služeb, na budování nových chyběly peníze a rodiče hlásili své děti do dlouhých pořadníků s vědomím, že na ně nejspíš nikdy nepříjde řada. Nedokážeme, nerozumíme, nemáme čas, peníze ani kapacitu, nevíme, jak na to... Taková byla v čase Dorotčina dětství nejčastější odpověď na naše naléhavé otázky.

Samozřejmě — existovaly výjimky. I v Česku jsem potkal spoustu skvělých profesionálů pomáhajících lidem s postižením, ale mám-li být upřímný, nikoho, kdo by spojoval zápal a neústupnost se zkušenostmi, hodnotami, otevřeností a vytrvalostí takovým způsobem jako on. A kromě toho s ním byla legrace.

Zatímco jsem tak přes provazy deště pozoroval okýnkem auta předměstí Galway, mihla se mi v hlavě myšlenka, která mě překvapila svou silou. Pokud by v systému podpory lidí s postižením pracovali lidé jako Brian, možná bych se o Dorotčinu budoucnost nemusel bát. Ačkoli realita sociální péče nikdy nebude ideální, pouhý fakt, že existují

profesionálové, kteří o ideál vytrvale usilují, ji činil snesitelnou. Vracel mi naději.

A jak jsme tak křižovali město z jednoho konce na druhý, začal jsem v rozhovoru s ním pomalu chápat, že navzdory mému momentálnímu okouzlení tenhle superhrdina nespadol z nebe. Brian vystudoval ošetrovatelství lidí s postižením, což je v Irsku regulérní vysokoškolský obor, a po sérii dalšího vzdělávání a nabírání zkušeností zakotvil v neformální síti podobně naladěných odborníků, kteří ve prospěch lidí s intelektovým postižením pracují v rámci přístupu nazývaného podpora pozitivního chování — PBS.

Sdílejí stejné hodnoty, stejný důraz na zajištění práv a také rozsáhlé praktické know-how. Společně probírají složité případy klientů s extrémně náročným chováním a vymýšlejí, jak pro ně nejlépe nastavit podporu. Tvoří kolektivní inteligenci, která pomáhá těm nejzoufalejším.

V Brianově případě to konkrétně znamenalo, že má coby „behaviour specialist“ ve své organizaci na starosti asi tři desítky klientů s intelektovým postižením a autismem, kteří vykazují známky náročného chování všeho druhu. Pojídají nejedlé předměty, ubližují sami sobě nebo koušou personál, mají různé rizikové rituály, utíkají ze zařízení přímo pod kola automobilů nebo se svlékají na dětských pískovištích.

Chovají se způsobem, který je považován buď za nebezpečný, nebo sociálně nevhodný. Kvůli svému hendikepu často nekomunikují vůbec nebo ne dostatečně na to, aby dokázali světu vysvětlit důvody svého počínání. PBS ovšem nepochybuje, že příčiny existují. Náročné chování je formou

komunikace, které je třeba porozumět a najít smysluplnou odpověď.

Důvody nepohody manifestované chováním bývají různé — nerozpoznaná bolest nebo jiný zdravotní problém, frustrace z nevhodného přístupu pečujících, nuda, nespokojenost ve vztazích s okolím, přesycenost vnějšími podněty, například hlukem, nedostatek soukromí...

PBS je detektivní obor, který dokáže příčiny rozluštit a nabídnout řešení, což v realitě znamená nastavit podporu dotyčného člověka tak, aby byly jeho potřeby naplněné. Změnit přístup okolí. „Často nedokážeme zajistit, aby u člověka s postižením náročné chování zcela zmizelo,“ vysvětloval mi Brian zpoza volantů. „Ale pokud jsme vytrvalí, vždycky se dá výrazně zlepšit tím, že zlepšíme kvalitu jeho života. Je v tom zákonitá souvislost.“

Po večeři v místní restauraci mě vysadil u hotelu a stejně ledabylým „see ya tomorrow“ se rozloučil. Seděl jsem v pokoji a znovu zíral z okna. Zatímco od Atlantiku se hnaly dešťové mraky, mně se hlavou honily mraky našich posledních čtrnácti let s Dorotkou. Její drastické záchvaty uprostřed noci, které nás nechávaly vyčerpané, zoufalé a nechápající. Nesrozumitelný neklid, který zmítal jejím tělem, na němž diagnostické nálepky i psychiatrická medikace dokázaly změnit jen velmi málo. Intuice mé ženy, že její stav musí mít nějakou uchopitelnou příčinu. Střípky pokusů, které naznačovaly, že to tak opravdu bude. Odborníci nabízející dílčí řešení, ale žádný systematický přístup.

A někde vzadu v hlavě slábnoucí naděje, že přece musí existovat někdo, kdo tomuhle šílenství rozumí, kdo nás jím

provede. Nejsme jediní na světě, komu se narodilo podobné dítě. Není přece možné, že západní společnost, která si tolik zakládá na solidaritě a expertíze, zapomněla řešit problém, který dokáže rozvrátit fungující rodiny silou tornáda. Nebo snad ano?

Poryv deště udeřil o sklo a kolotoč mých myšlenek náhle zastavil pocit úlevy. Našel jsem ho. Je tady, v tomhle městě. Detektiv, který si všimne drobných detailů, z cigaretového popela na koberci nebo utrženého knoflíku si dovodí, co se stalo, když všichni ostatní tápou. Chlápek, kterého si nekoupíte přeřazením na teplejší místo. Polda, který se pro ochranu těch nejslabších neváhá utkat se systémem, který ho živí.

Komisař Mc Donald, oddělení záhad nervové soustavy.

• • • • •

Je úterý 9. listopadu 2021, devět hodin dopoledne. Sál školy, který jsme si pronajali pro tenhle slavnostní den, se už zaplnil, mé kolegyně naposled kontrolují techniku a doplňují kávu a sušenky. Od chvíle, kdy jsme společně křižovali Galway, uplynuly čtyři roky a Brian má dnes na sobě fajnovější košili. Známe se už celkem dobře, a přestože vlna mé romantické idealizace postupně opadla, kvalita, která mě na něm tehdy okouzila, se s každým dalším setkáním potvrzuje.

A nejsem jediný, kdo jí podlehl. Když jsem na poradě týmu Děti úplňku po návratu z Irska oznamoval, že spouštíme akci, kterou pracovně nazývám „mcdonaldizace českého sociálního systému“, smáli jsme se společně, že mi během

služební cesty přeskočilo. Ale brzy bylo i mým kolegům a kolegyňám jasné, že tenhle chlapík z deštivého ostrova nabízí zkušenosti, které mohou změnit budoucnost lidí, kvůli nimž naše organizace vznikla.

Zájem o spolupráci měl i on. Brian ucítil příležitost předat své letité know-how a brzy si ověřil, že náš tým má sílu společné nápady realizovat. Moje žena se pod jeho supervizi pustila do pilotního projektu homesharingu, progresivního modelu odlehčovací podpory, který spočívá v zapojení členů komunity, kteří nejsou profesionální asistenti nebo sociální pracovníci, ale mají chuť ve svém volném čase pomáhat vyčerpaným rodinám tím, že si jejich děti s intelektovým postižením a autismem berou k sobě domů.

Začali jsme zvát Briana pravidelně do Česka a pořádat také první semináře v přístupu podpory pozitivního chování. Představa, že v českém prostředí postupně vyroste síť odborníků, kteří nabídnou své služby pokaždé, když se u člověka s intelektovým postižením či autismem rozvine náročné chování (nebo ještě lépe: dokáží takovému vývoji předcházet), se zdála být živou vodou na zoufalství stovek rodin, které o takové lidi pečují.

A podobně jako v Irsku budou tihle specialisté pomáhat také kolegům, kteří s klienty s náročným chováním pracují v sociálních službách, školách nebo psychiatrických nemocnicích. Zavedení PBS do českého systému by zkrátka ušetřilo zbytečného utrpení tisíce lidí, jejichž chování okolí nerozumí a nevhodně na něj reaguje.

Uspořádali jsme s Brianem prvních pár workshopů a nadšené reakce účastníků nám dodaly chuť pokračovat. Brzy

nás přivedly k myšlence pokročit dál a zorganizovat první komplexní výcvik v podpoře pozitivního chování v Česku. Předat vážným zájemcům co nejúplnější vzdělání, díky němuž by mohli pracovat v terénu tak, jako to Brian dělá v Irsku. Mé kolegyně vytvořily malý realizační tým a po zhruba roční přípravě a získání příslušných akreditačních razítek jsme mohli začít.

Výcvik pro dvacet tuzemských pionýrů PBS jsme zahájili na jaře roku 2021 a v následujících měsících Brian létal mezi Prahou a Dublinem, přednášel, vysvětloval a na dálku online konzultoval kazuistiku. Závěrečný den půlročního výcviku připadl na druhé listopadové úterý. Brian ho naplánoval coby slavnostní setkání, během nějž absolventi představí, co se naučili, publiku složenému z odborníků, úředníků a politiků zodpovědných za sociální oblast.

Tohle pojetí má v kontextu PBS svůj význam. Schopnost prezentovat a prosazovat změny (často vůči nedůvěřivě naladěnému personálu služeb) je pro úspěch behaviorálních intervencí stejně důležitá jako zmíněná detektivní práce. Pokud zjistíme, co chování způsobuje, ale nedokážeme příčiny ovlivnit, nic se nezmění. Veřejné finále tedy mělo sloužit jako svého druhu trénink komunikačních dovedností.

V devět hodin zaplněný sál pomalu utichá a s Brianem si vyměňujeme poslední instrukce. Coby předseda pořádající organizace mám dnešní setkání zahájit. Na veřejné vystupování jsem celkem zvyklý, ale stejně mám trochu trému. Výcvik v PBS se dotýká mého osobního příběhu. Na lidech, kteří budou dnes prezentovat své znalosti, závisí budoucnost mé dcery, stejně jako na těch, kteří sedí v publiku.

Řeknu na úvod pár slov o tom, jak jsme se s Brianem potkali a jak mi perspektiva PBS otevřela oči. Opatrně přitom hlídám hranici patosu, abych to na začátek nepřepálil, ale zároveň dostatečně vyzdvihl význam téhle chvíle. Je to poprvé v historii, kdy v naší zemi někdo získává komplexní vzdělání, jak řešit situaci, která mi obrátila život vzhůru nohama.

Děkuji všem přítomným a přeji jim úspěchy a vytrvalost v realizaci toho, co se během uplynulého roku naučili. Pak s jistou úlevou předávám slovo dámě, jejíž přítomnosti si na dnešním slavnostním zakončení obzvlášť považujeme.

Když jsme přemýšleli, koho požádat o záštitu nad šířením PBS v Česku, napadlo nás spontánně jediné jméno. Anna Šabatová. Někdejší disidentka se obraně lidských práv intenzivně věnovala už během totalitního režimu, později pak měla coby zástupkyně ombudsmana a následně ombudsmanka na úřadu veřejného ochránce práv na starosti agendu dodržování práv lidí s postižením. Naši nabídku ujmout se záštity a úvodního slova přijala bez váhání. Zdálo se, že oblast, které se věnujeme, ji stále zajímá, ačkoli už nepůsobí ve veřejných funkcích.

Teď si ode mě bere mikrofon a ujímá se slova. Přestože tuším, že během let v úřadu veřejného ochránce Anna Šabatová asi zažila ledacos, očekávám spíše obecnější řeč. Hodnotový projev, svého druhu požehnání od nezpochybnitelné autority. První dáma obrany lidských práv v Česku mě ale od první věty překvapuje svou konkrétností. A také jistým rozrušením, které je na ní znát.

Vzpomíná na událost, která jí i po patnácti letech zůstala hluboko v paměti. Tehdy v roce 2006 se na ni coby

zástupkyni veřejného ochránce práv obrátila matka mladé ženy s mentálním postižením, která o pár dní dříve zemřela v psychiatrické léčebně v pražských Bohnicích děsivou smrtí. Udusila se v síťovém lůžku při hltavém pojídání vlastní stolice. Kvůli svému nezvladatelnému chování tu byla zavřená několik měsíců. Žila mezi čtyřmi sítěmi na pogumované matraci, často nahá, protože všechno oblečení a ložní prádlo roztrhala. Hlavu jí zdravotníci oholili dohola, protože se na oddělení vyskytly vši.

Anna Šabatová vypráví a publikum v sále, které možná také jako já čekalo méně drásavý úvod, ani nehlesne. Na ombudsmance ve výslužbě je i s odstupem let znát, že s ní tenhle případ otrásl. Provedla tehdy z titulu své funkce důkladné šetření, mluvila s rodinou, lékaři, prostudovala celou zdravotní dokumentaci a nakonec shledala několik pochybení, jimiž podle ní léčebna zasáhla do práv zemřelé pacientky.

Už tehdy prý ale vnímala, že celá kauza ukazuje na mnohem hlubší systémové selhání, totiž neschopnost porozumět náročnému chování coby pokusu postiženého člověka o komunikaci s okolím. Přístup PBS, nad nímž převzala záštitu, tak nyní vnímá jako šanci, jak se naučit těmto zranitelným lidem rozumět, podpořit je v tom, co potřebují, a zabránit jejich zbytečnému omezování a utrpení.

Šabatová pomalu končí a se mnou cvičí emoce, jaké jsem tohle ráno nečekal. Tragický případ pacientky až příliš silně rezonuje s mou vlastní zkušeností. Naše Dorotka byla několikrát hospitalizovaná v téže psychiatrické nemocnici a ze stejného důvodu, kvůli nezvladatelnému neklidu a rizikovému chování.

Hluboko zasuté vzpomínky neplánovaně ožívají. Pohled na šestileté dítě přikurtované k posteli, aby samo sebe neutlouklo. Řev vycházející z vyčerpaného tělíčka, zoufalství v jejích očích, nelepšící se stav, evidentní bezmoc zdravotníků... A v jednu chvíli návštěva končí, musím odejít. Za zády mi slábne křik mého dítěte. Nechávám jej napospas ústavní instituci s křehkou důvěrou, že se o Dorotku nějak postará, že je tam uprostřed čtyř holých stěn sledovaných kamerou v bezpečí.

Jen pár let staré obrazy defilují v mé hlavě a vyvolávají zlověstnou myšlenku. Při troše smůly by takhle špatně mohla dopadnout i naše dcera. Rázně ji zaháním, nemám nejmenší chuť se trýznit. Ale pachuč, která po ní zůstane, mi ještě dlouho našeptává, že je to pravda. Za jistých okolností by Dorotka takhle dopadnout mohla.

Když trochu rozdýchám svou úzkost, zaplaví mě těžko popsatelný, téměř až fyzický pocit, že něco důležitého je nablízku, jen kousek vedle mě. Nechápu to, ale nejvíc ze všeho ten stav připomíná intuitivní tušení, které zažíváme, když se na nás někdo dívá nebo stojí blízko za našimi zády, aniž bychom o tom věděli. Je to neodbytné, ale zatím nepochopitelné.

Ten pocit nemizí ani během dalších minut, kdy se Anna Šabatová s potleskem publika vrací na místo v první řadě a prezentace absolventů začínají. Nemizí ani během dalších hodin. Chvillemi se nemůžu soustředit, obraz ženy v agónii, dusící se fekáliemi, se stále vrací. O přestávce se ptám několika přítomných, zda si na ten případ pamatují. Buď nevědí vůbec, nebo mají jen matnou vzpomínku na články v médiích. Patnáct let je dlouhá doba.

V další pauze to už nevydržím a schovávám se stranou s telefonem. Googluju klíčová slova a vyskakují první titulky. „Matka žádá omluvu za smrt dcery v síťovém lůžku.“ — „Ošetřovatelky: byla agresivní.“ — „Nemocnice: personál nic nezanedbal.“ — „Bohnice nesouhlasí s ombudsmanem.“ — „Nekvalifikované informace ublížily zdravotníkům.“ — „Smrt v léčebně? Viník není.“

Oči přelétají text, až někde mezi řádky vyskočí jméno a s ním i jediná zveřejněná fotografie rozesmáté mladé ženy, jejíž tvář na první pohled prozrazuje mentální postižení. Věra Musilová. Zemřela 14. dubna roku 2006, na Velký pátek velikonoční. Bylo jí třicet let.

Zvláštní pocit blízkosti čehosi neznámého sílí. Jako bych měl složit dohromady zprávu z rozházených útržků papíru a zbývá udělat poslední pohyb. Věra Musilová, čtu to jméno ještě jednou, a kaleidoskop myšlenek, které poslední hodiny vířily mou hlavou, se náhle zastaví. Obraz roztržštěný na stovky dílků se skládá ve srozumitelný celek, v němž jednotlivé části vzájemně komunikují. Vidím ho před očima, vše dává nový smysl, je to překvapivé a úlevné.

Ten obraz totiž neukazuje hrůzy minulosti. Ukazuje, co je třeba udělat, aby se neopakovaly.

• • • • •

Prvním dílkem skládačky, která mi ono listopadové úterý naznačila cestu k této knize, byla vzpomínka na Brianovy workshopy a webináře, které jsem měl do té doby příležitost zažít. Bývají vždycky pozitivně nabíjející. Brian je rozený